

Nr 2

Av herr **Kronstrand m. fl.**, ang. förordning om rätt till utjämning av statlig inkomstskatt å merinkomst i vissa fall, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1 i Andra kammaren)

Frågan om införande av rätt till öppen resultatutjämning vid beskattningen har nu varit föremål för förslag och diskussion i riksdagen i två årtionden utan att den kunnat bringas till en positiv lösning. Att här föreligger en brist i den svenska skattelagstiftningen, vilken härvidlag på ett ofördelaktigt sätt skiljer sig från andra länders beskattningsregler, är allmänt omvittnat, bl. a. från de organisationers sida som verkar på näringslivets område. Även löntagarorganisationerna har understrukit behovet av beskattningsregler som medger en jämnare beskattning vid starkt varierande inkomster och betecknat reformer i detta syfte som angelägna. Riksdagen har ställt sig klart positiv till tanken. Majoritet har dock ännu inte kunnat vinnas för omedelbar komplettering av skattelagstiftningen, utan förslagen i dessa hänseenden har avvisats under hänvisning till pågående utredningsarbete rörande andra delar av skattesystemet.

Genom beslut av 1957 års riksdag tillsattes samma år utredning med uppdrag att utarbeta förslag till reformer av skattereglerna för såväl förlust- som resultatutjämning. År 1959 framlade utredningen sitt förslag, som innefattade reformerade regler i båda hänseendena. Förslaget om rätt till förlustutjämning har senare lagts till grund för lagstiftning genom beslut av riksdagen år 1960. Utredningens förslag om resultatutjämning — eller med utredningens tekniska beteckning progressionsutjämning — togs inte upp av Kungl. Maj:t utan lades tills vidare åt sidan främst under hänvisning till att resultatet av pågående utredning rörande ändrade regler för beskattning av ackumulerad inkomst först borde avvaktas.

Sambandet mellan en lagstiftning om rätt till öppen resultatutjämning vid beskattningen och ändrade regler för beskattning av ackumulerad inkomst kan knappast anses så fast att en översyn av den senare skattefrågan bör hindra en länge efterlyst och som angelägen betraktad skattereform om öppen resultatutjämning. Som i tidigare motioner påpekats avser skattereglerna rörande ackumulerad inkomst vissa begränsade inkomstsituationer medan en öppen resultatutjämning eller progressionsutjämning måste få ett mera vidsträckt tillämpningsområde och därför bli av mera generell natur. Det kan i detta sammanhang nämnas, att flertalet remissinstanser i princip tillstyrkte utredningens förslag. Häribland befann sig såväl samt-

liga näringsorganisationer som de hörda löntagarorganisationerna. Landsorganisationen ansåg i sitt remissyttrande det vara ett rättvisekrav att en person som av någon anledning har varierande inkomster — utan att behöva redovisa underskott — icke skall bestraffas för detta med en högre statlig skatt än en person med motsvarande inkomst som utfaller jämnare. Den av utredningen förordade metoden att erhålla en skattemässig utjämning föreföll LO i princip välmotiverad. Den omständighet som LO ansåg tala för ett visst uppskov var att skattemyndigheternas kontrollapparat borde bli tillfredsställande utbyggd. Sedan tiden för remissyttrandets avgivande har en icke oväsentlig utbyggnad av taxeringsorganisationen beslutats, varför även detta skäl för uppskov får anses ha bortfallit.

Vi anser att utredningens förslag med vissa smärre justeringar kan och bör genomföras. De ändringar i utredningsförslaget vi vill föreslå gäller följande. Storleken av den erforderliga merinkomsten hade utredningen fixerat till 12 000 kronor. En försiktighet vid bestämmandet av detta belopp är utan tvekan motiverad vid systemets start. Att den erforderliga merinkomsten får bestämmas till ett icke alltför litet belopp är därför naturligt. Men för att öka effekten av reformen vill vi med beaktande av nyssnämnda omständigheter föreslå att merinkomsten vid systemets start bestämmas till 10 000 kronor. Beloppet får sedan omprövas med ledning av erfarenheterna. Utredningens förslag innebar vidare att rätt till utjämning endast skulle föreligga vid stigande inkomst. Rätt till utjämning bör även föreligga vid fallande inkomst. Författningsförslaget bör därför ändras i detta hänseende.

Även det av utredningen föreslagna villkoret att deklarations skyldighet skall ha förelegat för jämförelseåret kan leda till obilliga resultat. Det förekommer t. ex. att studerande vid högre undervisningsanstalter tar förvärvsarbete något år för att finansiera sina studier. Det följande året blir inkomstlöst eller inkomsten understiger deklarationspliktigt belopp. Därefter inträder vederbörande ånyo i förvärvsarbetet. Samma förhållande kan uppkomma vid långvarig sjukdom. Även om det gäller enstaka fall synes reglerna böra utformas så, att rätt till progressionsutjämning även kan omfatta fall som dessa. För att progressionsutjämning inte automatiskt skall komma att gälla vid det första inträdet i förvärvslivet kan föreskrivas, att deklarations skyldighet skall ha förelegat antingen under jämförelseåret eller något av de två närmast föregående beskattningsåren.

Som exempel på hur angelägen resultatutjämningen är skall här nämnas förhållandena inom den yrkesmässiga svenska fruktodlingen. Denna svarar under normala år för ca 70 procent av den saluförda svenska frukten.

Kännetecknande för fruktodling är vartannatårsskördar. Dessa anses främst förorsakade av klimatiska förhållanden, frost och dålig väderlek vid tiden för blomningen med svag eller utebliven skörd ena året, resulter-

rande i en riklig skörd året därpå. Förhållandet är inte speciellt för vårt land utan är likartat i flertalet fruktproducerande länder, där frukten har ungefär samma mognadstid. Självfallet sammanfaller de stora skördarna i yrkesodlingen med den s. k. husbehovsodlingen, vilken senare på grund av bristande kulturåtgärder har ännu större skördevariationer än den förra.

Dessa vartannat år förekommande normalt stora skördar totalt sett och ett starkt tryck från utländsk frukt medför att tillgången dessa år vida överstiger efterfrågan med åtföljande låg prisnivå. Under andra år åter med ringa eller normal skörd i husbehovsodlingen är tillgången och efterfrågan mera anpassade till varandra och prisnivån blir mera gynnsam för den saluförda frukten. Variationerna får också följdverkningar på grund av att fruktodlingen i stor utsträckning är koncentrerad till vissa för odling mera gynnsamma distrikt, såsom Kiviks-, Vånga-, Båstads- och Ursultsbygderna.

Under senare år har man gjort stora ansträngningar för att få till stånd en jämnare marknad. Bland annat har större kylager och centralpackerier uppförts med statlig medverkan. Av tidigare nämnda klimatiska orsaker i Sverige och utomlands samt det faktum att frukt inte kan lagras från ett år till ett annat har dessa åtgärder — även om de är till stor hjälp — inte kunnat förhindra de regelmässiga ojämnheter i marknaden och prisbildningen.

Resultatet av denna ojämnhet är att landets yrkesfruktodlare får vidkännas stora variationer i sina inkomster med åtföljande hårda beskattningar under de år då man behöver konsolidera sig från tidigare ofta förlustbringande årsresultat och rusta sig för att kunna möta kommande svårigheter.

Utredning rörande skatteutjämning genom kontometod

En annan metod för att uppnå en jämnare beskattning vid varierande inkomster är den s. k. kontometoden. Denna innebär i princip att på vederbörligt — och kontrollerat — konto insatt belopp avdrages för det år det insättes och beskattas vid uttag. Med denna metod skulle man kunna nå skatteutjämning även vid låga inkomstvariationer och därmed nå en ännu mer generell lösning av resultatutjämningsproblemet. Kontometoden kan dessutom verka sparfrämjande, vilket bör öka intresset från det allmännas sida för metoden. Av anförda skäl anser vi att en utredning bör komma till stånd rörande en allmän, öppen resultatutjämning genom rätt till skattefri avsättning å särskilda konton och beskattning av uttag. En förebild i tekniskt avseende härvidlag utgör de s. k. skogskontona.

Under hänvisning till det anförda föreslår vi således,

1. att riksdagen måtte antaga det av 1957 års skatteut-

redning redovisade förslaget till förordning om rätt till utjämning av statlig inkomstskatt å merinkomst i vissa fall dels med ändringen att gränsen för rätt till utjämning fastställes till 10 000 kronor, dels med kompletteringen att progressionsutjämning även skall kunna ske vid fallande inkomst och att deklarationsskyldighet skall ha förelegat aningen jämförelseåret eller något av de två närmast föregående beskattningsåren, dels ock med den justering som föranleddes av de av 1961 års riksdag beslutade nya skateskalorna för statlig inkomstskatt, samt att vederbörande utskott måtte utarbета härför erforderliga författningsförslag;

2. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla att utredning företas om möjligheterna till öppen resultatutjämning vid beskattningen genom rätt till skattefri avsättning å särskilda konton och beskattning vid uttag (den s. k. kontometoden) och att förslag i detta syfte förelägges riksdagen.

Stockholm den 12 januari 1962

Johan Kronstrand

Stig Stefanson

Uno Olofsson

Sten Akesson